

**Propositie, ghedaen aende heeren Staten Generael der
Vereenighde Nederlanden door den heere Maurier, raedt
vanden staet vanden alder-Christelijcksten koninck van
Vranckryck ende zijn ordinaris ambassadeur, den 1. may, ao.
1619 ...**

<https://hdl.handle.net/1874/18766>

WB 579

201

PROPOSITIE;
Ghedaen aende Heeren

Staten Generael der Vereenighde
NEDERLANDEN.

Door den Heere

MAVRIER,

Raedt van den Staet van den alder-Christe-
lijcksten KONINCK van
VRANCKRYCK,

Ende Zyn Ordinaris Ambassadeur.

Den 1. May / A°. 1619. Ende by gheschijfte
oergheliefert des anderen daeghs.

Anno 1619.

Jan 20 1619
(1619)

PROPOSITIE; Ghedaeu aende Heeren

Staeten Generael der Vereenighde
Nederlanden / Door den Heere Maurier, Raedt
vanden Staet vanden alder-Christelycksten Koninck van
Franckrijck/en zijn Ordinaris Ambassadeur/den 1. May
1619. Ende by gheschifte over-ghelevert des anderen
daghs.

MYN HEEREN, Naer dat mijn Heere de Boif-
sise rappoort gedaen hadde/aenden Coninck on-
sen Meester/vā syn Ambassadeurschap/dewelke
volcomentlic geapprobert heeft/al'tghene hy
hier gedaen heeft. Zijn Majest. schijft my/dat
sijne genegentheyt altijt sodantch tegens D. E.
ghebleken heeft/ende dat die redenen die hem (dragende zorghen
voor uwe zaken) te voozen beweghen hebben om u zijn raedt
mede te deplen/soo wel gefondeert sijn/ dat noch dese loofse upt-
legginghe van zonnige uptghemaecte om die selve te dis-
gulfen ofte vermommen / noch die beletselen die hy in zijn ryck
heeft (waer van hy verhoopt een veerdighe ende goede upt-
komst) hem zouden konnen afkeeren/om wel te willen ende
goet te doen aen D. E. Hoogheden: Ende derhalven heeft my
bevolen hun van zynent-weghen aen te spreken / van de zwa-
richeden die noch sijn/haer biddende zekerlyck te willen ghe-
looven/dat die ghene/die haer neerstich betoonen om verdachte
te maecten d'oprechte diensten die zijne Majestept betoont aen
dese republiicke inde teghenwoozdighe beroerten/hebben haer
ghelooft verkregen door valsche Impressien ofte inbeeldingen/
even of de selve hem waren upt-gheperst door eenighe particu-
lieren/tot haer eyghen boozdeel/ ende niet gantchelyck voozt
en quamen upt de goede wille die hy draeght tot uwe repu-
blycke: Sekerlyck indien zijn Majestept niet beter en ware als
die gherozumpeerde / de welke haer employeren om D. E.
door soodanighe treecken te misleiden/ hy soude oorsake ghe-
nomen hebben/ om hem met recht te beklaghen / dat uwe ant-
woorden op onse leste Propositionen schijnen te betoonen dat het
ghene hy D. E. nu gheeft met die rechter handt van D. E. wert
ontfanghen als met de linker-handt / maer sijne goedicheydt dat

4
dat alleen toefschyppende de bitterhepdt der ghener die ordina-
ris professie maerken om W. E. te bedrieghen door schyn van
goede diensten/wil niet van 'tselve W. E. lichaem imputeren/
maer naevolgen den goeden Mederijn die de ziecke niet en ver-
laet/alhoewel hy door herdigheyt van zijn Mederijnen so aen-
ghenaem den ziecke niet en is/als hy behoorde te wesen/ niet
twijffelende of hy en zal na zijn ghenesinghe bekennen daerom
in hem meer ghehouden te zyn/ dat hy om de zelve hem weder
te gheben/aen hem ghetoot heeft zyne vlytighepdt/vergesel-
schapt met verdraeghzaamhepdt ende goedthertighepdt.

Op dit vertrouwen belast my zyne Majesteit W. E. we-
der aen te sprecken in zynen naem / van de zacken van ulwe
Ghevanghenen/ ende W. E. te verzeekeren dat hy haestelck
persisteert by 'tghene hy W. E. te voozen heeft doen aenseggen/
door myn Heere de Boissise ende my / wetende dat het ghene
daer uyt volgen sal/ langduerich sal zyn vooz dese Probin-
ten goeden ofte ten quaden / naer de matighepdt ofte strengig-
heyt diemen zal gebuycken. 'Tis dan verre van daet dat hy
reulichsins soude wijcken van zyn eerste advijs op dese zaken/
dat hy ter contrarie / hoe langher hoe meer sich daer in ver-
sterckt: Te weten/dat hy aldien zy oertuycht zyn van verraet
ende heymelck verstandt met ulwe vanden/ ghy aen haer be-
thoont een soo strengh exempel / 'twelck mach dienen tot een
ghedenck-teecken vooz de nakomelinghen / so van ulwe recht-
vaerdigheyt/als van hare trouwlooshepdt.

Maer indien zy ontschuldich zyn(gelijc het waerschijnlic is
dat zy niet en hebben connen haer Waderlant vercoope/zonder
haer zelven eerst te vercoopen) ende in dese zwarighepdt ghe-
komen zyn/om dat zy van contrarie advijs zyn gheweest/ als
die ghene die nu prevaleren in de middelen die men heeft moe-
ten ghebuycken / om u quaedt te remedieren. En laet niet
toe / terwyle het noch tijdt is / dat men acht neme op ghe-
volghen die men als by den hayze treckt / om te bezwaeren
'tghene haer op-ghelapdt is/ ende haer schuldigher ende mis-
rabelder te maerken dat zy zyn.

Ende oberlegt dat indien die partij/ die tegenwoordich sijt/
boven ghedreven hadde / behoorlijck zoude zyn gheweest /
dat zy nauw ende strenghelijck het doen / ende de persoonen
van de andere partye zouden oordelen / haer weygherende
alle middelen van ex ceptien ende beweeringhen : In summa
dat zy zouden Reckenschap van haer doen moeten gheben
heb.

5
hebben / niet alleen aen die ghene die haer ghesteldt hebben/
maer oock aen soodanighe / die door haere openbare te-
ghenstellinghe haer alreede als hadden verwesen / ick verze-
kere my/mijn Heeren / dat alle de goede conscientien der gener
die my hooren/antwoorden 'tzelve niet billick te zoudē zyn/
ende dat zy toestemmen het zegghe van een groot Rechts-ge-
leerde ende Gouverneur van staet / bestaende in dese woor-
den : In Burgherlycke twisten, hoe-wel de Republijcke door de-
selve schade lydt, worde nochtans niet ghetracht tot ondergang
vande Republijcken, derhalven die ghene, die op d'eenē zy de vallen,
voor gheen vyanden ghehouden moeten zyn.

My mijn Heeren / zyne Majesteit weet dat ghy extraordi-
naerlijck Commissarissen ghestelt hebt/om kennisse te nemen
van dese sake/en wil wel gevoelen van ulde verkiefinge / ende
hare oprechtigheyt/die zy na conscientie zullen gebuycken/
om soodanich oordeel upt te sprecken/ 'twelck sal moghen be-
staen vooz het oordeel vande gantsche werelt/ (het welc zonder
twijffel onderwozen sal zyn) ende in't leste toe-ghesemt zal
werden vanden Oppersten ende vreesfelcken Richter / wiens
vierschare zy zullen moeten reekenschap gheben. Om waer
toe te gheraken/ acht zyne Majesteit oock dat hare voorszich-
ticheyt ende vromicheyt haer sullen als vooz eē Clippe wach-
ten vooz dese bedroefde Marine/ die daer onder de ghemeente
loopt/ende welcke eenighe ghepassioneerde gheerne zoude sien
int werck gestelt/te weten / dattet beter is overlact aen wey nich
te doen, dan aen vele: door welke meynende van hare qua de
ghevoelen te maecten een onheylsamen nootdwanck/ zy gheer-
ne zoudē wijs maecten / dat dat d'eenighe middel is / om te
bewaren de reputatie ende verzekertheyt vanden staet. Maer
den Koninck mijn Meester/ ulve andere Bont-ghenoten/ ende
alle luyden met eeren/houden vooz vast/ dat een sake van zoo
grooten ghewichte/ kan veel zeeckerder ende Christelicker af
ghedaen werken.

Myjn Heeren / d'excusentie heeft van allen tyden ghetoont
dat de Jaloussie lichtelicker komt onder gheconfedereerde/en
dat inde regieringhe bestaende upt verscherpen deelen / gelyc
d'ulve/ende dat het mis vertronwen een ordinaris en stercken
Nugel is: oock en ist gheen schande zorghē te draghen vooz het
welvaren van zyn Waderlandt/ het welcke alle zorghē pynffe-
lijck ende rechtvaerdich maect: aen d'ander zyde isser niet zorgh-
ghelicker dan onbepaelde vermoedinghen te hebben/want zy
doen het alles ten quaetsten uptleggē/ ende hebben geen schere

6
palen/300 ghy vreesse ghehadt hebt dat het u Vaderlandt qua-
lyck zoude gaen/ende tselve belettende ghy gheromen zijt tot u
voorzemen/om het voorzepde quaedt vooz te komen/door soo
veel veranderinghen: Hier ist dat syn Majest. oozdeelt datmen
moet blippen staen/ achtende niet min vooz gheluck/deselve ge-
daen te hebben sonder bloet te stozten/ als wel hatelyck zoude
zyn/onnuttelyck bloedt te stozten / na dat de veranderinghen
gheschiet zyn. Een pghelyck weet wel/ dat het de alderwyfste
vande werelt kan ghebeuren/dat zy dienende het ghemeen/ pet
van hare particulieren affecten daer onder menghen/ ende dat
nimmermeer te missen int handthaven van groote zaken/ eene
volmaeckthept is/die verre de natuyre van de menschen te bo-
ven gaet. Daerom ist dat een welghestelde staet inghevoert
heeft/de ghewoonte van te ondersoecken de bediender s van de
ghemeene zaken / soodanighe ordye houdende/om haer in haer
schulbige plicht te houden/maer alles is te verontschuldigen/
wanneer in haer niet ghevonden en wordt beroovinghe van's
ghemeen goet. ghewelt ofte ontrouwighepdt. Want die ghene
die souden willen onder een vermengen/ de fouten die spruyten
upt dolinge/ende die vooztkomen upt opsetten moet-wille/die
simpele misgrypinghe ende openbare boosheden / om de zelve
even straf-baer te maken / soodanighe zouden in-boeren die
bloedighe Wet der genen die op alle misdaden stellen de hoog-
ste straffe: Welck zyn Maj. ghelooft dat ghy wijslyck sult
bermyden/bermerckende dat de groote strengighepdt nimmer-
meer vereenighen / maer na haer trecken ordinaerlycken on-
verhoopte ende periculeuse veranderinghen.

Dit is mijn Heeren dat zyne Majestept u vermaendt / wel-
t'overwegen/geloovende dat ghy sult doen een daet van groo-
te wijshept (dese sake wesende byp ende zupber van alle wreet-
hept/int vergelden van het misghenoeghen datmen neemt van
dese personagien/ niet alleen door haer langhe ghevanckenisse
(dewelcke zelve na de Wetten een zware straffe is) maer oock
door de diensten diese de Republycken gedaen hebben/soodani-
ghe / voozwaer/ dat V. E. medelyden met haer hebbende/als
met zulcke die mede-hulpers zyn om de staet flozerende te ma-
ken/zult betoonen dat V. E. medelyden hebt met u zelve/ende
begert/dat die ghene verlost werden van perijckel, die onder u ter
goeder naem staen, op dat door haer smaetheyde velen hoelangher
hoe meer niet vervreemt en werden. Ende daer en is niet aen te
twiffelen of V. E. en behoorde dien wech in te gaen / om dies-
wille dat het quaecht hebbende zyn oozspronck ghemomen wert
de

de contrarie adbpsen/ op het ghene noodich was om uwe ghe-
meene wonden te ghenesen/zelfs oock indien 'tghene zp gedaen
hebben bevonden werdt gheauthoriseert te zyn by Resolutien
van Wettinghe vergaderinghen / D. E. anders een wech ope-
nen zouden / zeer nadeelich booz u selven / met al te dier doen
betalen eenighe het by spraken van haer gheboelen/ ende niet
het veranderen van tgene eene Provincie als Souverain had-
de besloten : Want dat zoude stryden teghens het booznemen
dat D. E. altijd hebben moet / soo om bypelpck u gheboelen te
segghen/ als om D. E. Resolutien vast ende bondich te maken.

Tot welcken eynde volcht de heplsame onderwijsinghe der
ghenen / die om te beter te verzeckeren d'Actien ofte daden
van het Bozghermesterschap van Pompeus, hem wiffelijck
rieden niet te niet te doen / 'tghene ghedaen was onder booz-
gaende regteringhe / nochte pets te veranderen van het ghe-
passeerde/maer alleet te boozsien op het toecomende/ en hy vol-
gende de vermaerde boozsichtigheyt van een ander om wel te
bevestighen zyn eygen statuyten/ belette datmen niet te niet en
dede de Wetten van zyn byandt dien hy volkomentlyck hadde
overwonnen. Daerom mijn Heeren de gelegentheyt van uwen
staet in dese zaecke die soo nauw luyftert ende nae haer kan
trekken een gebolch van so veel zwaarigheden/byplicht D. E.
om te doen verstaen aen die Rechters by D. E. ghenoeemt/ dat
D. E. (om d'Interest die de Republycke daer booz lijft) het zel-
ve gheboelen hebt dat zp lieden hadden/ haer volkomentlyck
doende verstaen uwe meeninghe / dat soo dit volck niet te seer
geschent hebben haer Eere / ende gedaen hebben tegens d'uyt-
ghebzuete Artijckelen van d'Onien / D. E. gheneghen te zyn
haer niet alleen te bezyden vande straffe/maer oock claerlyck
te betoonen uwe goedtheden / haer bezydende van alle schan-
de/wel wetende datmen aldan de menschen niet en spaert als-
men haer een byandt merck van schande gheeft.

Ick zoude tot desen eynde verschepden exempel en comen by
byenghen zelfs upt Wranckrijck/ maer dewyle die van de Re-
publycken beter met u over een komen / sal my een ghenoegh
sijn/die D. E. verset ende merckelijck vertoont is/ inde Repu-
blycke van Venetien, heden zonder teghen spraken de beste
ghepoliceerste vande werelt: Dewelcke weynich Jaren ghele-
den misnoeghen genomen hebbende in een van haer principale
Edel-luyden ghenaeemt Foscarini (welcke zp langhen tijdt
ghebzyckt hadden in groote Ambassaden ende dienften) de-
den hem Arresteren / ende hielden hem langhe Maenden daer
in/

in welckē tijt geduerende hy beschuldigt wesende van groote misdaden wiert ondersocht ofte ghe-examineert dooz d'Ordinaris verchters/die de Seigneurie ernstelck bevolen hadde te bewaren het recht/ niet min vanden particulieren / als van haer enghen / ten lesten wiert by ghesproken van alle het gene hem opgelept was. En so verre ist van daer dat ten denzien vā dese gebangenisse zy vreesē zoude gehat hebbē beschuldicht te werden van onrechtveerdicheyt / dat zy ter contrarie haer openbaerlyck verbljft heeft van zyn onnooselhepdt/ oock soo verre dat hy veel zuyverder upt dese pzoēve te voozschijn comende/ghelyck het Gout upt den byere/hem waerdich gheacht heeft niet alleene te ghebruycken zyn vyzhept/maer daerenboven hem doen weder nemen de bezittinghe van zyne eere/hem weder doende sitten in tselve Auguste Senaet op de selve plaats die hy daer hadde dooz de beschuldiginge: welck waer te zyn betuycht can werden kooz mijn Heer Suranto by W. E. inden naem van Seigneurie alhier residierende.

So veel u aengaet mijn Heere/d' Authoziteyt die ulwe merckelpecke dienstē W. E. vercregen hebben in desen Staet/dese zaken haer keerende tot W. E. als tot haer pzinypaelste steunsel/ soo beheelt zyne Majest. de selve ulwe groote voozzichticheyt/ op dat ghy de Provincien/die van langher handt naest Godt/ op u ghewozen hebben het beste deel van hare hope/haer sijnde (ghelyck ghy zyt) in tijdt van Oorloghe haer Schildt / ende swaert/ oock in tijt van vrede moosht wesen een gemeene toeblucht van allen/sonder eenich onderstheyt/dirtigerende de gemeene raedslagen tot soo goeden ende middel-matigen eynde/ dat zy daer upt mogen scheppen de vruchten / ende ghy een onsterffelpecke eere: Welcke ulwe Excellentie dies t'obervloediger sal maepen als het elck een notoir is/ dat zy haer beklaccht en hout hem onghelyck ghedaen te zyn van de ghene die teghenwoordich in zwaricheyt zyn: want onder alle die velt-slaghen by u Excellentie ghewonnen teghen den gemeenen vyant vanden staet/sal d' aldermerckelpeste sijn/ dese overwinninge ende macht ober hem zelven te hebben: namentlyck dat u Excellentie goet ende gunstich zy die gene selver dien hy meent dat hem teghens geweest zyn/doende dooz zyne grootmoedichepdt uptsozten de tranen van blyschap aen soo veel personen / die nu meenen in perijckel te zyn van swaricheyt te weenē. Men seyt in ouden tijden vande Syracusanen/ dat zy waren het lichaem ende de leden van hare uprustinghe/maer dat Archimedes de ziele was die deselve dede beweghen; dewyle het selve met bet

ter reden kan gheseyt werden van ulwen staet/ ende ulwe Excel-
lentie / en sal dit lichaem ende dese leden gheen ander ghene-
ghenthcydt nochte beweginge hebben in alle dese zaerken/ dan
haer ghegheben sal worden dooz ulwe boozichtighe beradin-
ghen/ welckerz matigheydt haer niet alleen keerende tot pro-
fijt van allen/maer doock tot u Excellentie epgen eere/ sal zyn
andere uytmuntende qualiteyten kenbaerder maken dooz eene
grootte goetwilligheyt die eē peder hem sal gedragen/ hē zien-
de int werck stellen dit vermaert spreekwoort: Datmen meer
behoort te vreesen het verlies van eenen eenighen Borgher, als te be-
geeren alle de winst op zyn vyanden. Een van de grootste Capi-
teynen en wiste Politijcken die opt waren/ heeft t'anderen ty-
den genereuselijcken daer op ghetrotst/ dat hy noyt pemant in
zijn Lant rouwe heeft doen dragen/ arstende de soetste vzych-
ten van zyn victorie te sijn/ alle dage pemant te mogen behou-
den. Is heden dat u Excellentie/ die den selven lebendich ver-
thoonende is / doock daer inne dat aen u particulierlyck mis-
daen is / ten profijte van't ghemeen/ te buyten gaende in wep-
nich persoonen/ alle het volck eenstemmelyc kont doen seggen/
dat God haer in u Excellentie verweckt heeft een beschermer/
die daer heeft doen smaken den zoeten dranch vande bysheyt/
zonder opt daer onder vermenght te hebben een eenigen drop-
pel van bitterheydt.

Men u mijn Heeren segge ick wederom: Dat dewyle de be-
raetflaginghe van zyne Majestejt komen uyt een goet herte/
ende de zelve wel ende rypelijck overlept hebbende/ u E. bidt/
d'zelve wel te overweghen/ ende acht te nemen dat het een pe-
riculeuse sake is/ sich al te seer te mistrouwen/ ende niemant
te ghelooven als hem selven/ dewyle datter niemant soo booz-
zichtig is/ dat hy in zyn egen zaken alles klaer gendoerch kan
sien/ende die in contrari reden altyt wel kan onderkennen het
beste deel/ indien het ooghemerck van 'tghene zyne Majestejt
u raet in dese teghenwoordighe ghelegenthejt anders streckt
als tot ulwe E. welvaren ende behoudensse / hy laet het zelve
staen aent oordeel van alle onpartydighe/ ende aende uythom-
ste die dese sake hebben sal. Tgene hy D. E. zept/ komt voort
uyt het ghebodt hem naeghelaten by zyn E. Vader Hooghlof-
selijcker memorie: Dat de sachtmoedicheyt doet beminnen ende
ontsien allen diese gebruycken: ende dat de strengigheyt niet so seer
wech en neemt de hinderpalen ende swarigheyden, als zy die ghe-
meenlyck doet wassen ende vermenighvuldighen.

Woben alle dese redenen die op de vastigheyt ende zekerheyt
van't

van't gemeen zien/leert my ulwe eyghen Historie/ dat niet langhe gheleden een Admirael van Zeelandt ghenaeint Tressong beschuldigt synde van mishandelinghe in synen dienst/ in een zake van soo grooten ghewichte vooz de Generaliteyt/ dat het verlies van Antwerpen daer aen hiinck/wiert om diert oorzake wille langhe tydt crimenelyck beschuldicht/waer op eene wyse Koninginne ulwe Bontgenootte intercederende vooz hem/ en maecte dese Republycke gheen zwarighedyt toe te staen hare begheerte/selvs so verre dat hy namaels in ulwe Provincie een eerlycken dienst bedient heeft.

Myjn Heeren/ ten is nu gheenen minderen Doozspreker die sich tot u keert in dese gelegentheyt. Sodanigen Koninc/gelyc ghy hem dickmael bevondt hebt/ verdient wel/ dat gy hem in achttinghe neemt/ blyvende daerom te vaster int verclaren van synne meeninghe aen ulwe E. om dieswille dat hy weet dat alle weggen open staen ende toegelaten syn/ die gene die arbeeyden om eenighe te behouden/ insonderheydt als hare behoudensse streckt tot nut ende profyt van't ghemeen.

Synne Majestept doet u gheerne ghedencken / dat de alderwyjste altijdt vreesen te gebuycken al te stercke remedien / om dat zy malsten deel uyt den lichame te ghelycke jaghen de quade gestalstensse met het leven : in plaetse vande welcke so ghaebuyckt de zachte/want zuler doende/ zult inde hertē van ulwe Onderdanen weder voozt-bzengen de garnisoenen van wederbereeninghe ende onderlinghe goetwilligheydt/de welke ghy bevinden zult veel zekerder ende beter als alle andere. De lasten om den staet wel te verzeke ren / en worden niet gemaect van een verbzeken de materie van ghelweldt ende vrees/ maer van onderlinghe verstant/liefde ende zachtmoedighedyt/waer uyt ontstaet de beste vereeninge onder de Burgerē. Synne Majestept vertrouwende dat ghy zult onoverwinnelyck sijn/so ghy hout op dien gront-regel/ die soo rechtvaardich vooz de Menschen/ende soo aenghenaem vooz God is.

Oewelcke soo volkomentlyck over een comt met de natuere van u volck/ende met de gheneghentheydt van ulwe saken/dat synne Majestept niet moede en werdt u ernstelijck te vermanen die selve te ontselven / insonderheyt ulwe Hoogheyden haer bevindende daer toe gedzongen te worden dooz den tydt / dewijle het eynde vanden Treves is naeckende / vooz de welke men moet dooz alle bequame ende gematichde middelen/so wel het lichaem verstercken / dat het minste van't inghelwant niet en trachte als na hare behoudensse.

11

Mijn Heeren/het principaelste oogemerck van syn **W**at. is/
alwen **E**. staet wel verzeekert te sien/ ende dat ghy derhalven
niemant en verliest/van die gene die u so notoielick voorber-
spck syn geweest. **D** wederom ernstich vermanende. **D**it hou-
den de Koningen voor treffelijck ende groot, datter niet eenen dach
voor by en gaet, in de welcke zy de bedroefde niet voordelick en
syn. **D**ewyle een soo grooten Koninck/ u so getrouwen vrent
soo machtigen Bontgenoot/ u openbaert synen haet ende be-
geerte/soo dickwils ende met soo veel redenen/ soo ghy leden/
die de macht hebt/hem te gemoet komt met de vzych van een
soo rechtbaerdighe begeerte/ende een goede wille/overeen ko-
mende met de synen/ soo verklaert hy **D**. dat ghy hem seer ver-
schuldighen zult/doende dit goet aen u eygen selven/ende hem
consenterende zulcke een ernstige bede/ hem oorsake geben sult
om in toetcomende tijden altijt goede opsicht te hebben op uwe
saken.

Was gheteekent/

I. du **M**A **V**R **I**E **R**.

Al is de loghen van **A**E **R**T snel/
De **W**aerheyde onderhaelt **S**E **w**el.

